

Datum 2023-06-14

Diarienummer 0404/23

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.seju.mig@regeringskansliet.se

Ju2022/03315

Göteborgs Stads yttrande över remissen En ny ordning för asylsökandes boende (SOU 2022:64)

Positivt att fler asylsökande ska bo på asylboende

Göteborgs Stad har under ett par decennier sett konsekvenserna av att många asylsökande har bosatt sig i vissa områden där de sedan har blivit kvar efter att ha fått uppehållstillstånd. Segregation och trångboddhet har ökat och många familjer har fått flytta runt mellan olika tillfälliga boenden under lång tid efter beviljat uppehållstillstånd, vilket har påverkat barns skolgång och föräldrars möjligheter att tillägna sig etableringsinsatser och inträde på arbetsmarknaden. Mot bakgrund av detta bedömer Göteborgs Stad att förslaget om att fler asylsökande ska bo på asylboende är välkommet, framför allt ur ett barnperspektiv. Göteborgs Stad bedömer också att det är rimligt att undantag ska kunna göras för asylsökande som bor tillsammans med nära familjemedlemmar eller som har synnerliga skäl för att inte bo på asylboende.

Göteborgs Stad bedömer att de föreslagna uppdragen till Migrationsverket att vidta åtgärder för att fler ska bo på asylboende är positiva och nödvändiga. Att få asylsökande att föredra asylboende framför eget boende förutsätter att det finns olika boendeformer utifrån individens behov och att dessa är belägna på platser där det finns tillgång till service och kollektivtrafik. Att förslagen får de positiva effekter som avses, kräver vissa åtgärder. Det måste säkerställas att asylboenden kan erbjuda en trygg miljö för alla som vistas där och att det är en boendemiljö som är lämplig för barn i olika åldrar, såväl förskolebarn som tonåringar, för kvinnor, för hbtqi-personer, för personer av alla etniciteter och religioner och för personer med funktionsnedsättningar. Det är också angeläget att asyltiden blir så kort som möjligt för att individer och familjer som får uppehållstillstånd och anvisas till en kommun enligt bosättningslagen ska ha kraft att börja om på en ny plats.

Kontroll och uppgiftsskyldighet blir en ny uppgift för kommunerna

I betänkandet föreslås att Migrationsverket och kommuner som ordnar boende ska få en lagreglerad rätt att under vissa förutsättningar bereda sig tillträde till asylsökandes boendetrymme och undersöka förvaringsutrymmen. Kommunerna ska också omfattas av en ny bestämmelse om uppgiftsskyldighet och ska lämna uppgifter till Migrationsverket om ändringar av boendeförhållanden och andra uppgifter som behövs för att Migrationsverket ska kunna bedöma rätten till bistånd.

Göteborgs Stads bedömning är att kontrollfunktion och uppgiftsskyldighet kopplat till stadens ansvar för boenden för tillfälligt skyddsbehövande kan innebära kostnader för staden i form av resurser. Kontrollansvaret och uppgiftsskyldigheten kan riskera att få en negativ påverkan på det kommunala uppdraget att ta emot och ge stöd till tillfälligt skyddsbehövande.

Samhällsintroduktion ska vara obligatoriskt

Göteborgs Stad är positiv till förslagen om obligatorisk samhällsintroduktion och att den ska omfatta även tillfälligt skyddsbehövande.

Samhällsintroduktionen kan inte ersätta den samhällsorientering på 100 timmar som kommunerna tillhandahåller. Behovet av information är stort och repetition av de olika temana i utbildningen, med fokus på hur det svenska samhället fungerar och ens rättigheter och skyldigheter, är gynnsamt för både den enskilde och för samhället. Tillfälligt skyddsbehövande har inte rätt till kommunal samhällsorientering. Staden behöver därför komplettera samhällsintroduktionen till personer i kommunala boenden med lokalt anpassad information. Göteborgs Stad bedömer att kommunerna bör få ekonomisk ersättning från staten för den insatsen.

Sanktionsmöjligheter vid misskötsamhet på asylboende

Göteborgs Stad gör bedömningen att sanktionsmöjligheter vid misskötsamhet på asylboende eller på kommunens anvisningsboende, kan ha en viss effekt och eventuellt leda till att färre personer missköter sig.

Göteborgs Stad delar utredarnas uppfattning att det är viktigt att arbeta förebyggande med att göra asylboenden till en trygg miljö, och att de åtgärder som föreslås bör följas upp och effekterna av dem utvärderas. Utredarna menar att misskötsamhet kan ha sin grund i psykisk ohälsa och frustration över den situation som asylsökande befinner sig i. Att i möjligaste mån kunna ta hänsyn till olika behov är ett viktigt incitament för att fler ska bo på asylboende, men också en viktig åtgärd för att undvika misskötsamhet. Närvaro av personal och meningsfull sysselsättning kan bidra till bättre psykisk hälsa och minskad risk för konflikter och misskötsamhet.

Konsekvenserna för Göteborgs Stad är oklara

Av utredningen framgår att kommunernas möjlighet att planera för exempelvis asylsökande barns skolgång kommer att öka. Göteborgs Stads bedömning är att detta är beroende av etableringen av asylboenden i kommunen, var de kommer att vara belägna och storleken på dessa. Göteborgs Stad bör enligt skollagen erbjuda asylsökande barn en plats i skolan inom en månad från ankomsten till Sverige. Staden får inte mer framförhållning för att asylsökande tilldelas en plats på asylboende jämfört med om de bor i eget boende.

Göteborgs Stad vill framhålla att det är angeläget att Migrationsverket har en dialog med kommunerna vid etablering av nya asylboenden. Av utredningen framgår att asylboenden med fördel ska finnas i närheten av de kommuner där Migrationsverket har mottagningsenheter: Boden, Göteborg, Malmö, Stockholm och Uppsala. Utöver detta ska arbetsmarknaden vara god, kollektivtrafiken utvecklad och det ska finnas en närhet till sjukhus. Asylboenden kan alltså till stor del förväntas finnas i Göteborgsregionen varav en del kan tänkas etableras i kommunen.

Göteborgs Stad bedömer att betänkandet saknar resonemang och förslag om begränsningar av i vilka områden det får finnas asylboenden. Enligt nuvarande reglering är ett flertal socioekonomiskt utsatta områden i Göteborg inte tillåtna för asylsökande att bo i EBO i och samtidigt erhålla dagersättning. Om det är möjligt att etablera asylboenden i dessa områden kommer lagförslaget inte att få de effekter som avses. Trångboddheten kommer sannolikt att minska men påverkan på integrationen och segregationen kommer inte att bli den önskade.

Mottagandet av asylsökande, tillfälligt skyddsbehövande och nyanlända är svårt att prognosticera

Även om Migrationsverket regelbundet publicerar prognoser över hur många som väntas söka asyl i Sverige och ska bosättas i kommunerna, så finns det en stor osäkerhet i hur mottagandet kommer att se ut. Utredningen har baserat sina beräkningar och konsekvensbeskrivningar på en prognos som, enligt Göteborgs Stads bedömning, inte är relevant idag, då Migrationsverket kommit med nya, förändrade prognoser sedan betänkandet publicerades. Ytterligare prognoser kommer att släppas innan lagförändringarna träder i kraft. Det är därför svårt att förutse konsekvenserna för staden, både när det gäller bosättning enligt bosättningslagen och kommunernas ansvar att tillhandahålla boendeplatser för tillfälligt skyddsbehövande.

Det tillfälliga skyddet enligt massflyktsdirektivet kan gälla som längst i upp till tre år och löper därmed ut 2025-03-04 även om kriget fortsätter. Migrationsverkets nuvarande huvudscenario är baserat på ett långvarigt krig i Ukraina och föranleder därför nya hypotetiska antaganden om utvecklingen efter att det tillfälliga skyddet upphör. Om kriget fortsätter är det rimligt att anta att det stora flertalet personer, vars tillfälliga skydd löper ut, vill stanna

kvar i Sverige och söker asyl. Förutsatt att utredningens förslag genomförs, ska dessa individer som asylsökande tilldelas plats på asylboende som tillhandahålls av Migrationsverket, oavsett om de idag bor i eget boende eller på kommunens anvisningsboenden. Betänkandet beskriver inte detta scenario eller konsekvenserna av det. Förutom att många tillfälligt skyddsbehövande som bott i eget boende eller i kommunens boenden förväntas flytta till Migrationsverkets asylboenden föranleder det en höjd prognos för antalet kommunmottagna enligt bosättningslagen under åren 2025-2026.

I utredningen beskrivs kortfattat att personer som omfattas av massflyktsdirektivet kan få förlängt uppehållstillstånd i upp till två år om de, efter att deras tillstånd har löpt ut senast i mars 2025, deltar i ett program för att förbereda sig för att återvända till hemlandet. Det saknas information om det är Migrationsverket eller kommunerna som ansvarar för boende för målgruppen under denna period. Göteborgs Stad bedömer att det är svårt att fullt ut bedöma vilka konsekvenser dessa möjliga scenarier kan komma att få för staden.

Av betänkandet framgår att det vid särskilt omfattande tillströmning av asylsökande ska vara möjligt att göra undantag för reglerna om boende på asylboende och tillfälligt tillåta eget boende med bibehållen dagersättning. Göteborgs Stad bedömer att sådana undantag kommer att få konsekvenser för staden på både kort och lång sikt. Det är dock inte möjligt att fullt ut bedöma följderna av förslaget.

Genomför förändringar samtidigt

Utredningen kommer i sitt andra deluppdrag att se över LMA och analysera om och hur regelverket för mottagande av asylsökande bör anpassas för att förbättra möjligheterna att tillhandahålla insatser vid extraordinära situationer i flyktingmottagandet. Bland annat ska utredningen bedöma om det bör finnas en lagstadgad möjlighet eller skyldighet för kommuner eller regioner att bistå staten med tillfälliga boenden eller andra liknande insatser. Dessa överväganden kommer att redovisas i utredningens slutbetänkande senast 2023-08-31.

Göteborgs Stads bedömning är att det är angeläget att förändringar inom berörd lagstiftning genomförs samtidigt. Det är svårt att överblicka vilka samlade konsekvenser det nu remitterade förslaget samt kommande slutbetänkande kan få för staden.

Kommunerna bör få full kostnadstäckning

Göteborgs Stads bedömning är att de statliga ersättningarna inte fullt ut täcker de kostnader som kommunen har för mottagande av nyanlända och tillfälligt skyddsbehövande, samt i vissa fall för insatser till asylsökande. Kommunerna ska ha full kostnadstäckning för samtliga insatser som ges till

målgrupperna. Kommunen ska kompenseras för det ansvar kommunen har för målgruppen.

Även om inte det inte framgår av utredningen att lagförslagen kommer att få några större ekonomiska konsekvenser för kommunerna, så bedömer Göteborgs Stad att eventuell påverkan på kommunerna inte är tillräckligt belyst i betänkandet. Göteborgs Stads bedömning är att inga fler uppdrag kan läggas på kommunerna utan full kostnadstäckning.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen deltog inte Daniel Bernmar (V), tjänstgörande ersättaren Marie Brynolfsson (V) och Karin Pleijel (MP) i beslutet.

Representanterna från M, D, L och KD antecknade som yttrande en skrivelse från den 14 juni 2023 (bilaga A).

Representanterna från V antecknade som yttrande en skrivelse från den 14 juni 2023 (bilaga B).

Jörgen Fogelklou (SD) antecknade som yttrande en skrivelse från den 12 juni 2023 (bilaga C).

Karin Pleijel (MP) antecknade som yttrande en skrivelse från den 13 juni 2023 (bilaga D).

Göteborg den 14 juni 2023
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Jonas Attenius

Mathias Sköld

Yttrande – Remiss från Justitiedepartementet - Betänkandet En ny ordning för asylsökandes boende, SOU 2022:64

Remissen från Justitiedepartementet lyfter viktiga delar och åtgärder i och kring ordningen gällande asylsökandens boenden. Ärendet är dock omfattande och publicerades sent med sista svarsdag innan sommaren. Vi vill lyfta att vi välkomnar regeringens initiativ till förändringar genom betänkandet, men samtidigt inte försena den administrativa processen. Vi väljer därmed att inte föreslå bordläggning för en mer omfattande analys, utan att bifalla tjänsteutlåtandet.

Yttrande angående – Remiss från Justitiedepartementet - En ny ordning för asylsökandes boende (SOU 2022:64)

Vänsterpartiet har konsekvent varit emot begränsningar av asylsökandes rättighet att få välja var de vill bo. I en situation där krig återigen tvingar många på flykt står vi fortsatt för att flyktingar ska ha samma rätt som övriga invånare att kunna välja var de vill bo. Högerregeringen och deras stödparti driver en migrationspolitik som leder till kraftiga försämringar av asylsökandes mänskliga rättigheter och möjlighet att skapa ett värdigt liv. Forskning från Uppsala universitet, Stanforduniversitetet, ETH i Zürich och London School of Economics visar att det är betydligt mer gynnande för den enskildes integration att bo nära människor med samma ursprung, än att bo på en anläggning med endast nyanlända. Det ger ett betydligt större kontaktnät och möjlighet till guidning i det nya samhället, istället för isolering.

Den segregation och det utanförskap som existerar i Göteborg är i hög grad kopplat till bristen på bostäder och segregerade bostadsområden. Det är i många fall endast i politiskt eftersatta områden som det går att få tag på en egen bostad. Bostadsbristen och boendesegregationen är betydligt viktigare och mer verkningsfullt att åtgärda för att komma till bukt med segregation, utanförskap och trångboddhet, än att införa tvång, kontroller och sanktioner mot utsatta människor som flytt från krig och förtryck. För många asylsökande är asylboenden inte ett alternativ om man ska ha en chans till integration, inte minst för att asylprocessen kan pågå under flera år. Boendena ligger oftast otillgängligt med begränsade resmöjligheter. Detta försvårar eller omöjliggör att ta ett arbete eller besöka aktiviteter som främjar integration. Det är mycket välkommet med förbättringar av asylboenden både i utformning och placering, och utredningens förslag om självhushåll, tillgänglighet och bättre lokalisering kan leda till förbättringar men vi anser att utredningens förslag på dessa områden är otillräckliga. Förslaget att ersätta kostnaden för att åka kollektivt är en förbättring, eftersom dagersättningen är orimligt låg.

Förslagen om att förlora eller få nedsatt dagersättning ifall en person väljer bort asylboende medför en stor risk att människor hamnar i total ekonomisk utsatthet, och dessutom ett ökat ansvar för kommunen att bistå med akut bistånd. Förslaget att endast de som bor på asylboende kan ha möjlighet att arbeta leder till situationer där en trygg boendemiljö för ens barn kan komma

att ställas mot ens möjlighet att försörja sig, om inte asylboendena utformas för att barnfamiljer ska kunna bo där en längre tid. Utredningens förslag om att villkora dagersättning till asylboende, att dra in dagersättning ifall ordningsregler inte följs även gällande sådant som störande ljud, och begränsningar i möjligheten att arbeta är direkt skadliga, och motverkar ett humant och värdigt asylmottagande.

Yttrande angående –Remiss från Justitiedepartementet - En ny ordning för asylsökandes boende (SOU 2022:64)

Sverigedemokraterna välkomnar åtgärder i och kring ordningen gällande asylsökandes boende. Sverige ska fortsatt vara ett öppet land gentemot omvärlden. Det ska vara möjligt att komma till Sverige, men vi ska aldrig sätta oss i en situation där vår välvilja utnyttjas och tryggheten äventyras.

Asylsökande som ägnar sig åt brottslighet och förstörelse ska utvisas. Verkställighetshinder med hänvisning till situationen i hemlandet ska inte accepteras. Om det av någon anledning inte är möjligt att utvisa den som missköter sig, ska denne sitta i säkert förvar tills det blir möjligt. Med det anser vi att åtgärder vid misskötsamhet på asylboenden är nödvändigt och efterlängtad.

Asylsökanden som inte visar på en ömsesidig respekt och som trakasserar boende eller personal, begår uppenbara brott i Göteborg och i Sverige. Högre ställda krav kommer på sikt leda till bättre utsikter för fortsatt skötsamhet när nyanlända väl ska introduceras in i ett större sammanhang. Åtgärder vid misskötsamhet borde varit en självklarhet sedan decennier tillbaka, likaså skyldigheter att delta i en mer omfattande samhällsintroduktion. Det svenska samhället är i grunden uppbyggt på skötsamhetsnormer, där alla ska göra rätt för sig och ta eget ansvar. En ny ordning med krav på ett gott beteende och krav på samhällskunskap blir därmed en välkommen och viktig förändring.

Att färre asylsökande väntas ordna sitt boende på egen hand i kommunerna är positivt. Många asylsökande som ordnat sitt boende på egen hand under asyltiden gör det i delar som redan har ett alldeles för högt mottagande av nyanlända, vilket leder till ökad arbetslöshet och bidragsberoende.

I grunden ser dock Sverigedemokraterna att det behövs en rejäl flyktingpaus för att vi ska kunna återhämta oss på bostadsmarknaden, bromsa den negativa utvecklingen i skolan och för att vi ska kunna säkra tryggheten på stadens gator. Remissen från justitiedepartementet är ändå ett steg i rätt riktning för att kunna börja ta tillbaka tryggheten i Göteborg och i Sverige.

Yttrande angående – Remiss från Justitiedepartementet - Betänkandet En ny ordning för asylsökandes boende, SOU 2022:64

Miljöpartiet värnar asylsökandes rätt att själva ordna eget boende och möjlighet att som övriga invånare själv välja var det är bäst för dem att bo. Miljöpartiet är kritiska till att utgångspunkterna för utredningen har varit att möjligheten för asylsökande att bo i eget boende med bibehållna förmåner ska tas bort och att så många asylsökande som möjligt ska bo på asylboende. Med en sådan förutbestämd ingång blir varken utredning och Göteborgs stads svar fruktbart att påverka.

Miljöpartiet ser att en hög inflyttning av asylsökande till utsatta stadsdelar i Göteborg har medfört lokala problem och belastningar. Det viktigaste för att ge möjlighet för asylsökande och nyanlända att komma in i samhället handlar om att erbjuda möjligt boende på fler ställen, inte färre. Närhet till familj och släkt är samtidigt många gånger en viktig faktor för gynnsam integration. Begränsningarna av EBO som har införts i många kommuner har inte fått avsedd effekt, utan snarare lett till att asylsökande ändå flyttat till ”förbjudna” stadsdelar men blivit av med, eller inte sökt, sin dagarsättning.

Att asylsökande och nyanlända väljer eget boende beror delvis på brister i de andra boendialternativ som erbjuds. Migrationsverkets asylboenden är ofta belägna utanför städerna, är trångbodda och ger ofta dåliga förutsättningar för integration. Om det blir aktuellt för Migrationsverket att öppna fler asylboenden i Göteborg så bör de byggas insprängt runt om i staden, och i områden där få asylsökande kunnat bosätta sig för att minska segregationen i staden.

Miljöpartiet välkomnar de delar av utredningen som syftar till att höja kvalitén och tryggheten på asylboenden. Vi ser också positivt på att utredningen föreslår att alla asylsökande och tillfälligt skyddsbehövande som omfattas av massflyktsdirektivet ska tilldelas plats på asylboende, även om detta kan medföra att staden måste ha beredskap för att snabbt kunna utöka antal platser på kommunala anvisningsboendena. Vi vill varna för att den lagstiftning som här föreslås, kan få negativa konsekvenser för de ukrainska familjer som idag bor i Göteborg om de tvingas bli asylsökande när

massflyktsdirektivet löper ut. Att ta ifrån dem rätten att välja eget boende och istället flyttas till asylboenden i Migrationsverkets regi är olyckligt för individen och samhället, när de efter flera år rotat sig och etablerat sig i Göteborg.

Miljöpartiet är kritiska till de delar av utredningen som begränsar asylsökandes rättigheter. Att införa en kommunal kontrollfunktion och uppgiftsskyldighet, samt lagrum för kommunen att bereda sig tillträde till asylsökandes boendetrymme för kontroll rimmar dåligt med stadens arbete att bygga tillit och gynna ömsesidig integration – samt riskerar att bli ytterligare en kostnad för kommunen. Inte heller att införa speciella sanktionsmöjligheter vid misskötsamhet på asylboende leder till ett positivt välkomnande till Sverige.

Uppmärksamheten i våras kring Murhaf, den 11-åriga majblommeförsäljaren, ledde till att många fick upp ögonen för asylsökande barns villkor. Många ville visa sitt stöd för Murhaf, inklusive ledande politiker från många partier. Att han har under sina 11 år i Sverige tvingats flytta av Migrationsverket mellan fem bostadsorter i olika delar av Sverige, och varje gång fått riva upp sin skolgång och tappa kompisar, upprörde många med rätta.

Barnperspektivet är inte tillräckligt belyst i förslaget till svar, speciellt hur boende på anläggning uppfattas av barn, samt konsekvenser av att tvingas flytta ett flertal gånger. Miljöpartiet önskar istället att en familj kan erbjudas ett boende under asyلتiden som sedan allra helst kan bli ett permanent kontrakt vid uppehållstillstånd. Detta skulle vara en verklig insats för integration och tillåta nyanlända att fokusera på att bygga upp sitt nya liv i Göteborg.

De styrande partierna i Göteborg har olika ingångar i denna fråga, och respekterar varandras olika synsätt.

Av dessa anledningar så väljer Miljöpartiet att avstå från att delta i beslut kring ärendet.